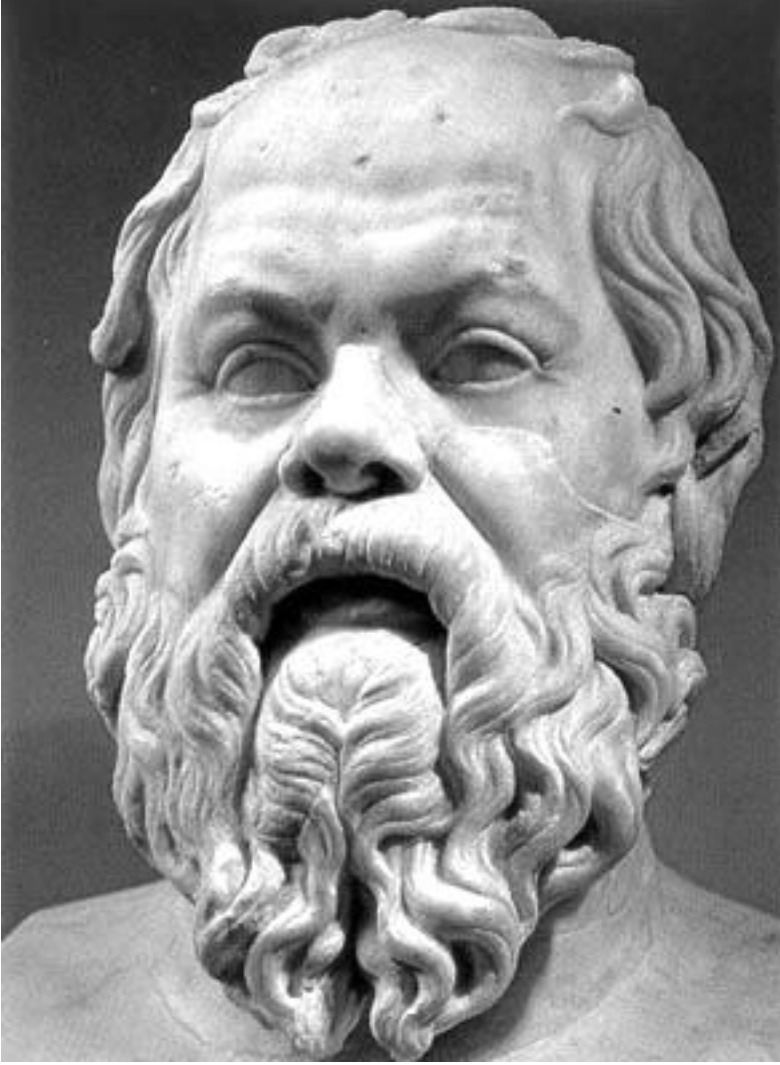

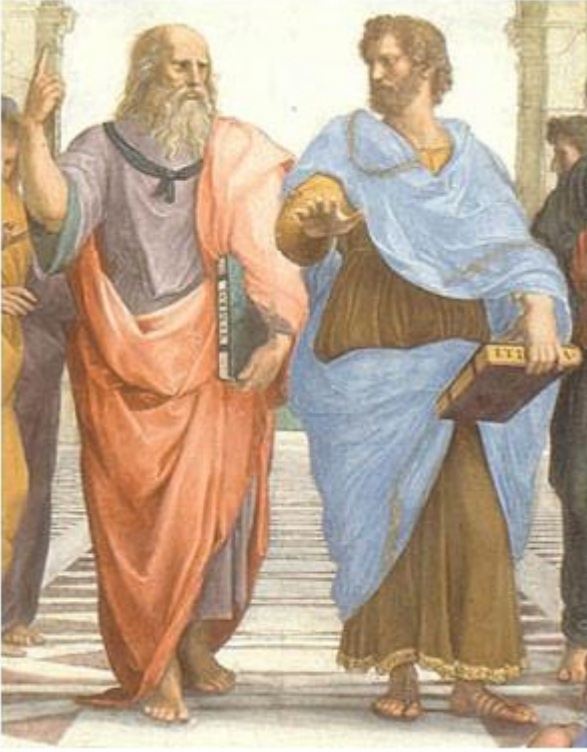
3.HAFTA/KONU: BAZI ETİK GÖRÜŞLER

Temel Kavramlar: Sokrates, mutluluk, yararlı ahlâk görüşü, ödev.

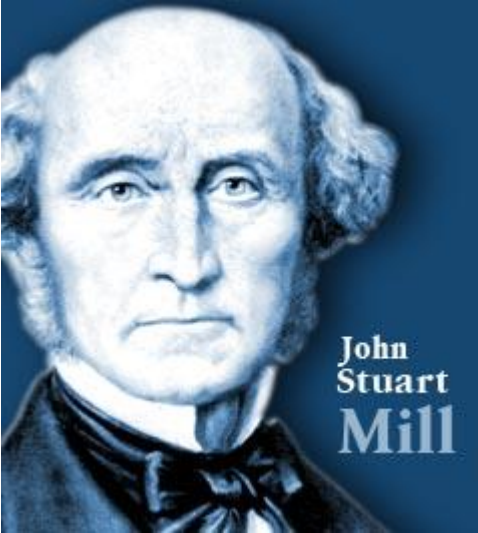
Kazanım: Sokrates'ten Kant'a kadar gelen bazı etik görüşleri öğrenir.

Sokrates

Platon ve Aristoteles

John Stuart Mill

Etik tarihinde Kant'a kadar gelen görüşlere kısaca "mutlulukçu" (eudaimonist) ismi verilir. Sokrates'e göre en yüksek iyi olarak mutluluk, aynı zamanda en yüksek değerdir. İnsanın bilgili olması aynı zamanda erdemli olması demektir. Sokrates bilgidan insanın kendisini tanınmasının bilgisini anlar ve onun "kendini tanı!" buyruğu düşüncesinin merkez noktasında yerini alır. Sokrates kendi döneminde Sofistlerle tartışmıştır. Sokrates'e göre kişilerin ahlaksal

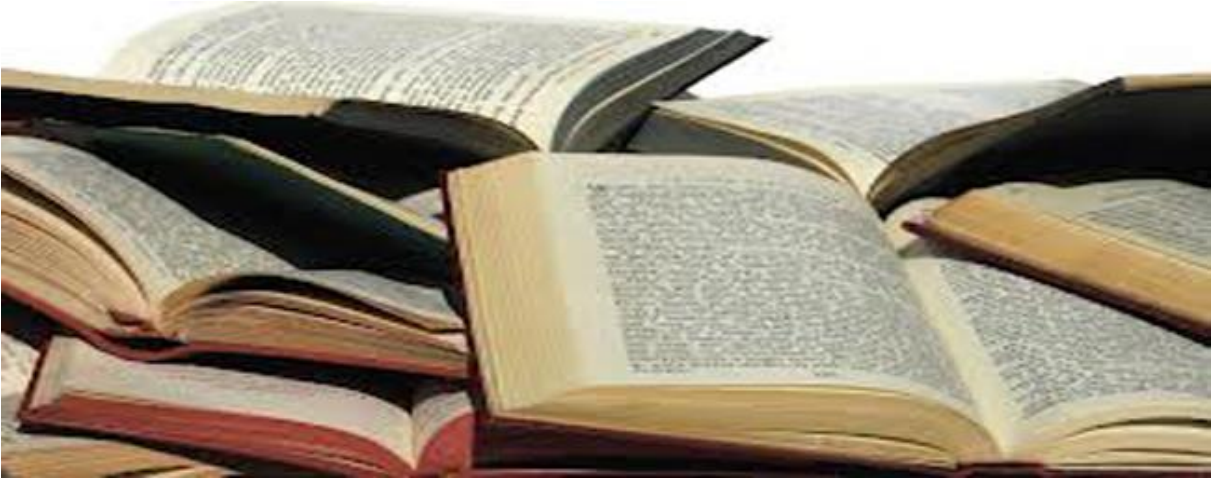
eylemlerinin herkes için geçerli bir yönü vardır. Sokrates Sofistlerin aksine, tartışmalarında kavramların kişiden kişiye göre değişmediğinin vurgusunu yapar. Sokrates yaşamı boyunca yazılı bir eser bırakmamış, onun diyaloglarını öğrencisi Platon kaleme almıştır.

Platon'un etik görüşünün temelinde bilgi anlayışı yatar. Ona göre idea ve görünüş dünyası olmak üzere iki ayrı dünya vardır. İdea dünyası değişmeden kalan bir nitelik içerirken görünüş dünyası algılanan ve değişen dünyayı anlatmaktadır. İdelar insanın ahlaksal eylemlerini de yönetmektedir. İnsanın ahlaksal yaşamının amacı mutluluk ideasına ulaşmaktır. Platon'a göre mutluluk insanın en yüksek İyiye varmasıdır. Platon'da Varlık ve İyi birbirleriyle özdeş konumda yer almaktadır.

Aristoteles etik görüşünde hocası Platon'un düşüncelerini izlese de, idealar dünyası ve görünüş dünyası ayırımını kabul etmez. İdealar dünyasını kabul etmeyen Aristoteles form ve madde birliğini savunur. Ona göre insanın formu ve amacı ruhtur. Ruhun üç ayrı düzeyi ve iki ayrı parçası vardır: “Birinci düzey, insan varlığının bitkisel ruh düzeyi olup, doğma, büyüme, beslenme ve varlığını sürdürme işlevlerini yerine getirir. İkinci düzey, insanın hayvanlarla paylaştığı özelliklerden meydana gelen hayvansal ruhtur ve duyum alma, hareket etme, hissetme, belli türde tepkiler verme, isteme, kendi hareketine neden olma türünden eylemlerle karakterize olur. İnsan ruhunun üçüncü düzeyi ise, sadece insana özgü olup, onu tüm diğer varlıklardan ayıran, onu her ne ise o yapan akıldan meydana gelir. Aklın da, pratik ve teorik olmak üzere iki yönü vardır” (Özlem, 2004, 50-51).

Aristoteles'in etik görüşünün temel kavramlarından birisi erdemdir. Erdem, “ruhun akıllı parçasının etkinliğinde insanın işlevlerini en iyi şekillerde yerine getirmesidir”. Teorik bilgeliği ifade eden dianoetik erdemler ve insanın sorumlu varlık olan yönünü gösteren ahlaksal erdemler söz konusudur. Ahlaksal erdemler “altın orta” kavramıyla ilişkilidir. Aristoteles'e göre örneğin cesaret erdemi, korkaklıkla kör atılganlık arasında bir doğru ortadır.

Mutlulukçu etik görüşü içerisinde başka bir anlayış da yararcı görüştür. J.S. Mill de insan eylemlerinin amacının mutluluk olduğunu düşünmektedir. Ancak onun bu mutluluk görüşünü diğerlerinden ayıran nokta, mutluluğun bireysel değil toplumsal olmasıdır.

Kaynakça:

- Bedia Akarsu, *Mutluluk Ahlâkı*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1998.
- Dođan Özlem, *Etik. Ahlâk Felsefesi*, Say Yayınları, İstanbul, 2010.